SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 63/03-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. marca 2003 predbežne prerokoval sťažnosť V. Y., t. č. ÚVV, B. B., zastúpeného advokátom JUDr. J. G., B. B., vo veci porušenia jeho základných práv podľa čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 37 ods. 3 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. Tp 36/02 zo 17. decembra 2002 o predĺžení väzby a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. Y. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 4. februára 2003 doručené podanie štátneho občana U. V. Y. (ďalej len „sťažovateľ“), t. č. ÚVV, B. B., zastúpeného advokátom JUDr. J. G., B. B., označené ako „Sťažnosť proti porušeniu základných ľudských práv a slobôd zakotvených v čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, čl. 37 ods. 3 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, článku 14 ods. 1

Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podľa článku 127 Ústavy SR“. Z jeho obsahu vyplynulo:

„Uznesením Krajského úradu justičnej polície PZ v Banskej Bystrici sp. zn. ČVS: KUV-94/OVVK-2001 zo dňa 14. 12. 2001 bolo voči mojej osobe ako aj ďalším spoluobvineným začaté trestné stíhanie za trestný čin podvodu spolupáchateľstvom podľa § 250 ods. 1, ods. 4 písm. a), ods. 5 Tr. zák. a ďalšie. Uznesením sudcu Okresného súdu v Banskej Bystrici z 27. 6. 2002 sp. zn. Tp 36/02 z dôvodov uvedených v § 67 ods. 1 písm. a, b, c Tr. por. som bol vzatý do väzby, pričom lehota trvania väzby začala plynúť dňom 25. 6. 2002.

Väzba v zmysle ustanovenia § 71 ods. 1 Tr. por. v prípravnom konaní a konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutnú dobu. V zmysle § 68 ods. 1 tr. por. vziať do väzby možno len osobu, proti ktorej bolo vznesené obvinenie (§ 163). Ak by väzba v prípravnom konaní presiahla šesť mesiacov a prepustením obvineného na slobodu by mohlo byť zmarené alebo sťažené dosiahnutie účelu trestného konania, môže na návrh prokurátora o ďalšom trvaní väzby do jedného roka rozhodnúť sudca aj nad túto lehotu, najviac však do dvoch rokov, senát.

Uznesením Okresného súdu v Banskej Bystrici zo dňa 17. 12. 2002 sp. zn. Tp 36/02 vydané na neverejnom zasadnutí, bola moja väzba v zmysle § 71 ods. 1 Tr. por. predĺžená do 25. 6. 2003. Podľa § 74 ods. 1 Tr. por. voči tomuto uneseniu nie je prípustná sťažnosť a z tohto dôvodu ako aj dôvodu neverejnosti konania bez mojej účasti alebo účasti môjho obhajcu mi bola znemožnená možnosť obrany namietať dôvodnosť ďalšieho trvania mojej väzby, resp. jej predĺženia.“

V takomto postupe Okresného súdu Banská Bystrica videl sťažovateľ porušenie svojich základných práv alebo slobôd upravených ako v Ústave Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), tak aj v medzinárodných dohovoroch o ľudských právach. Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), sťažovateľ namietol porušenie princípu „rovnosti zbraní“, keďže: *„Je v rozpore s princípom rovnosti zbraní, ak zákon umožňuje prokurátorovi prítomnosť a účasť na pojednávaní súdu, ale nepripúšťa prítomnosť obvineného ani jeho obhajcu*

(Správa komisie vo veciach Patalia a Drenshirn c. Rakúsko z 28. 3. 1963, Annuaire, zv. 6, s. 733).

V našom právnom poriadku akýmsi uplatnením tejto zásady mala byť novela trestného poriadku č. 422/2002 Z. z., ktorá z neverejného zasadnutia vylúčila aj prokurátora, avšak je nesporné, že súd by nekonal ak by neprišiel návrh na predĺženie väzby práve z podnetu prokurátora v zmysle § 71 ods. 1 Tr. por.. Skutočnosť, že prokurátor nebol prítomný pri rozhodovaní súdu dňa 17. 12. 2002 Tp 36/02, kde sa predlžovala väzba do 25. 6. 2003 je skôr oproti predchádzajúcemu stavu pred poslednou novelou zúžením aj mojich práv, pretože obmedzenie možnosti rovnosti zbraní prokurátorovi ide na úkor zásad kontradiktórnosti, ktorá by sa mala v trestnom procese v demokratickej spoločnosti objavovať častejšie. S návrhom som ja oboznámený nebol ani s dôvodmi v ktorých vidí prokurátor dôvodnosť predĺženia mojej väzby, nebol s nimi oboznámený ani môj obhajca. Ja som tak nemal žiadnu možnosť vyjadriť sa k dôvodom návrhu prokurátora na predĺženie väzby, ako ani predniesť skutočnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že moja väzba nie je nevyhnutná. Takúto možnosť nemal ani môj obhajca, takže ani prostredníctvom obhajcu som nemohol ako procesná strana argumentovať proti požiadavke prokurátora o predĺženie väzby súdom. Takýmto postupom došlo k porušeniu zásady rovnosti zbraní.

Neverejnosť konania, vylúčenie mojej účasti ako aj účasti môjho obhajcu na neverejnom zasadnutí, nedoručenie mojej osobe ako aj môjmu obhajcovi návrhu na predĺženie väzby zo strany prokurátora, ktoré bolo doručené len súdu na rozhodnutie na neverejnom zasadnutí sú v rozpore s princípom rovnosti zbraní podľa čl. 6 Dohovoru.

Všetky vyššie citované ustanovenia Ústavy SR ako aj medzinárodných dokumentov, garantujú právo na spravodlivý proces. Práva na spravodlivý proces tak ako sú garantované v čl. 14 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, článku 6 Európskeho dohovoru predstavujú záruky obvineného predovšetkým na oboznamovanie sa so skutočnosťami a dôkazmi, rovnako aj možnosť vyjadriť sa k nim.

Z vyššie uvedeného považujem konanie Okresného súdu v Banskej Bystrici, ktorý súd rozhodol o predĺžení mojej väzby na neverejnom zasadnutí, bez mojej prítomnosti alebo prítomnosti môjho obhajcu a bez možnosti vyjadriť sa k návrhu prokurátora na moje predĺženie väzby ako aj bez možnosti podania opravného prostriedku voči takémuto uzneseniu za porušenie vyššie citovaných ustanovení.

Väzba je vážnym zásahom do osobnej slobody a preto by sa mali rozhodnutia ktoré sa jej týkajú prejednávať s náležitou spravodlivosťou. V prípravnom konaní má väzba trvať len nevyhnutnú dobu. „Primeranosť doby trvania väzby nemôže byť posudzovaná abstraktne. Legitímnosť držania obvineného vo väzbe musí byť v každej veci posudzovaná podľa jej konkrétnych okolností. Pokračovanie väzby môže byť v danom prípade ospravedlnené iba vtedy, ak konkrétne indície ukazujú na skutočnú požiadavku verejného záujmu, ktorý prevažuje nad pravidlom rešpektovania osobnej slobody, zakotvenej v čl. 5 Dohovoru (Labita c. Talinsko, 2000, Kudla c. Poľsko, 2000).“

Na základe uvedeného sťažovateľ požiadal, aby ústavný súd jeho sťažnosti vyhovel a nálezom rozhodol takto:

„Postupom Okresného súdu v Banskej Bystrici sp. zn. Tp 36/02 zo dňa 17. 12. 2002, ktorým rozhodnutím bola predĺžená väzba do 25. 6. 2003

- *tým, že o predĺžení väzby bolo rozhodnuté na neverejne zasadnutí došlo k porušeniu článku 48 ods. 2 Ústavy SR, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.*
- *Neumožnením prítomnosti obvineného na konaní vo veci predĺženia väzby bol porušený čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.*
- *Nemožnosťou oboznámiť sa a vyjadriť k návrhu prokurátora na predĺženie väzby a jej dôvodoch, ako aj nemožnosťou prednášať skutočnosti, dôkazy, ktoré by nasvedčovali tomu, že dôvody väzby netrvajú bola narušená rovnosť zbraní a právo vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, čím bolo porušené ustanovenie čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach. Rovnako došlo k porušeniu zásady rovnosti účastníkov, čím bol porušený čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a prvej vety čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.*
- *Ústavný súd v zmysle § 56 ods. 2, ods. 3 písm. c) zák. č. 38/1993 Z. z. zrušuje Uznesenie Okresného súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. Tp 36/02 zo dňa 17. 12. 2002, ktorým tento*

súd rozhodol podľa § 71 ods. 1 Tr. por. o tom, že sa predlžuje lehota trvania väzby do 25. 6. 2003 obvineného V. Y., nar. v D., prechodne bytom B.“

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy s účinnosťou od 1. januára 2002 oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd upravených buď v ústave, alebo v medzinárodnej zmluve o ľudských právach, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd. Podmienky konania ústavného súdu o sťažnostiach, ako aj ich zákonom predpísané náležitosti sú upravené v zákone Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie niektorej z nich má za následok odmietnutie sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd preto predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti predovšetkým skúmal, či nejde o zjavne neopodstatnenú sťažnosť, t. j. či postupom a uznesením Okresného súdu Banská Bystrica mohlo vôbec dôjsť k porušeniu základných práv označených sťažovateľom, pričom tento namietal porušenie svojich základných práv podľa ústavy, Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj podľa medzinárodných zmlúv o ľudských právach. V súvislosti s porušením svojich základných práv podľa ústavy (čl. 48 ods. 2 a čl. 47 ods. 3), ako aj listiny (čl. 37 ods. 3 a čl. 38 ods. 2) sťažovateľ namietal predmet úpravy, ako aj spôsob použitia § 71 ods. 1 a § 74 ods. 1 zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) v spojení s jeho § 240, na základe ktorých sa o predĺžení jeho väzby rozhodlo bez jeho účasti (resp. účasti jeho právneho zástupcu) a na neverejnom zasadnutí Okresného súdu Banská Bystrica bez možnosti napadnúť rozhodnutie o predĺžení väzby opravným prostriedkom. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že ak v konaní o ochrane alebo

uplatnení niektorého zo základných práv alebo slobôd orgán štátu aplikuje platný právny predpis, jeho účinky (dôsledky) použitia nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 81/00). Pokiaľ ide o súdy, ústavný súd už judikoval: „Súdy v Slovenskej republike pôsobia na základe Ústavy Slovenskej republiky a zákonov, čiže na základe právneho poriadku Slovenskej republiky a sú teda povinné rozhodovať na základe aplikácie noriem tohto právneho poriadku alebo noriem, ktorých použitie tento právny poriadok zvlášť umožňuje“ (III. ÚS 64/00), v dôsledku čoho: „Do pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne“ (I. ÚS 24/00, I. ÚS 15/01, III. ÚS 53/02, IV. ÚS 30/03). V takýchto prípadoch preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti skúma, či postup označeného orgánu štátu (hoci upravený zákonom) nebol svojvoľný, zjavne neodôvodnený alebo nerešpektujúci ustanovenia platného právneho predpisu, keďže takéto zistenia pravidelne signalizujú možnosť porušenia základného práva sťažovateľa, a teda aj dôvod na prijatie jeho sťažnosti na ďalšie konanie. Z pripojeného uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica zo 17. decembra 2002 (Tp 36/02) o predĺžení väzby sťažovateľa však ústavný súd nezistil, že by sa súd pri svojom rozhodovaní odchýlil od tých ustanovení Trestného poriadku, ktoré upravujú jeho postup, prípadne svojvoľne vybočil zo zákonného rozsahu prieskumu skutočností nevyhnutných pre jeho rozhodnutie. Ani samotný sťažovateľ nenapadol postup Okresného súdu Banská Bystrica z tohto hľadiska, ale poukazoval len na účinky, ktoré vznikajú v dôsledku aplikácie platného právneho predpisu, pretože v nich videl porušenie svojich základných práv. Keďže ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa nezistil, že by Okresný súd Banská Bystrica bol v jeho veci postupoval svojvoľne a bez opory v zákone, a keďže samotnú aplikáciu procesného predpisu súdom nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie základného práva, tak ako to tvrdil sťažovateľ, bolo potrebné jeho sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

V postupe Okresného súdu Banská Bystrica, ktorý rozhodol o predĺžení jeho väzby, sťažovateľ videl aj porušenie svojich práv podľa medzinárodných dohovorov, a to čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“). Ústavný súd v tejto súvislosti predovšetkým zobral do úvahy, že

oba medzinárodné dohovory striktne rozlišujú medzi právnym režimom pozbavenia osobnej slobody jednotlivca z dôvodu väzby (čl. 5 dohovoru a čl. 9 paktu) a na tento právny režim viažu aj zodpovedajúce práva a povinnosti obvineného a medzi právnym režimom obvineného, voči ktorému bola vznesená obžaloba a jeho vec je pred trestným súdom, ktorý má rozhodnúť o jeho vine a treste (čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 paktu).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd zo sťažnosti sťažovateľa, ako aj z pripojených príloh zistil, že tento je vo väzbe (§ 67 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku), pričom netvrdil, že bola voči nemu podaná obžaloba, t. j. jeho vecou sa ešte nezaoberal súd, ktorý by rozhodoval o jeho vine a treste. Aj Okresný súd Banská Bystrica v odôvodnení svojho rozhodnutia o predĺžení väzby uvádza „vyšetrovanie ozaj nie je ukončené“. Z uvedeného vyplýva, že k „väzobnému“ postaveniu sťažovateľa sa viažu tie práva, ktoré medzinárodné dohovory s väzbou spájajú, ale nie aj tie, ktoré sa vzťahujú na jeho postavenie ako obžalovaného v konaní pred súdom. V tejto súvislosti ústavný súd skonštatoval, že sťažovateľ (a napriek tomu) vo svojej sťažnosti nenamietal porušenie svojich práv, ktoré sú späté s jeho postavením osoby pozbavenej osobnej slobody z dôvodu väzby (t. j. čl. 5 dohovoru a čl. 9 paktu), ale práv, ktoré sú späté už s postavením obžalovaného pred súdom rozhodujúcim o jeho vine a treste, t. j. z čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 paktu. Ústavný súd už judikoval, že „väzobným konaním... nemôže dôjsť k porušeniu čl. 6 dohovoru“ (II. ÚS 35/03).

Keďže sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 14 ods. 1 paktu, ku ktorým ale rozhodnutím Okresného súdu Banská Bystrica o predĺžení jeho väzby reálne ani nemohlo dôjsť, bolo potrebné jeho sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. marca 2003